

Ερωτήσεις πολλαπλής μετακίνησης στα πολωνικά

Ευαγγελία Μελισσά

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις ερωτήσεις πολλαπλής μετακίνησης στα πολωνικά από την οπτική της χαρτογραφικής έρευνας εντός του μινιμαλισμού. Εξετάζονται οι απλές ερωτήσεις της πολωνικής και η σχέση μεταξύ των ερωτηματικών και αόριστων αντωνυμιών. Στη συνέχεια εξετάζονται τα χαρακτηριστικά των πολλαπλών ερωτήσεων με βάση την κατανομή και την ερμηνεία τους. Η ανάλυση περιλαμβάνει την τοποθέτηση των ερωτηματικών σε *Χαρακτηριστές* διαφορετικών κεφαλών της αριστερής περιφέρειας. Υποστηρίζεται ότι η πρώτη ερωτηματική φράση βρίσκεται σε θέση *ΧαρΙσχύςΦ* και η δεύτερη σε θέση *ΧαρΕστΦ*. Η σύνδεση της ερωτηματικής μετακίνησης με την Εστίαση σχετίζεται με τη θεώρηση των ερωτηματικών στοιχείων στα πολωνικά ως αόριστων.

Λέξεις κλειδιά: πολλαπλές ερωτήσεις, πολλαπλή μετακίνηση, πολλαπλή πρόταξη, χαρτογραφικές μελέτες, διευρυμένη αριστερή περιφέρεια

1. Εισαγωγή

Ο σχηματισμός των πολλαπλών ερωτήσεων (multiple questions) της πολωνικής περιλαμβάνει την πολλαπλή πρόταξη των ερωτηματικών στοιχείων στην αρχή της πρότασης (multiple wh-fronting). Στο (1) και τα δύο ερωτηματικά *kto* και *kogo* βρίσκονται στην αρχή της δομής:

- (1) Kto kogo budzi? (προσαρμοσμένο από Wachowicz 1974: 158
(9))
ποιος.ΟΝΟΜ ποιος.ΑΙΤ ξυπνάει
'Ποιος ξυπνάει ποιον;'

Το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσω την εξέταση των συγκεκριμένων δομών είναι οι χαρτογραφικές προσεγγίσεις εντός του μινιμαλισμού. Ειδικότερα, με ενδιαφέρουν οι

χαρτογραφικές μελέτες (cartographic studies) για την διάσπαση του ΣΔ (Rizzi 1997). Για τους Boeckx και Grohmann (2003: 7-8) η μελέτη των σχηματισμών αυτών, μέσα από ένα τέτοιου είδους πλαίσιο, μπορεί να δώσει ενδιαφέρουσες απαντήσεις για την πολλαπλή πρόταξη.

Η μελέτη μου διαρθρώνεται ως εξής: στην ενότητα (2) αναφέρομαι στις απλές ερωτήσεις της πολωνικής (υποενότητα 2.1) και τη σχέση μεταξύ των ερωτηματικών και αόριστων αντωνυμιών (υποενότητα 2.2). Στην ενότητα (3) για τις πολλαπλές ερωτήσεις, παραθέτω δεδομένα κατανομής (υποενότητα 3.1) και ερμηνείας (υποενότητα 3.2). Από την παρατήρηση και περιγραφή των δεδομένων προκύπτει το εμπειρικό μοτίβο που με κατευθύνει στην ανάλυση (ενότητα 4). Εκεί φτάνω σταδιακά, απορρίπτοντας προηγούμενες αναλύσεις (υποενότητα 4.1), και υιοθετώντας από μία κριτική σκοπιά στοιχεία αναλύσεων που με οδηγούν στις κατάλληλες υποθέσεις (υποενότητες 4.2 και 4.3). Στην ενότητα (5), ακολουθεί μία σύντομη σύνοψη.

2. Οι ερωτηματικές προτάσεις στα πολωνικά

Αναφέρομαι πρώτα στις απλές ερωτήσεις των πολωνικών που περιλαμβάνουν μόνο ένα ερωτηματικό, και δευτερευόντως εξετάζω τις ερωτηματικές και αόριστες αντωνυμίες σε αυτή τη γλώσσα για να εντοπίσω τη μεταξύ τους σχέση.

2.1 Ο σχηματισμός των απλών ερωτήσεων στα πολωνικά

Στις απλές κύριες ερωτήσεις των πολωνικών, η μοναδική ερωτηματική φράση μετακινείται στην αρχή της πρότασης (βλ. και Turek 2012: 45):

- (2) Kogo widziałeś w parku?
ποιος.ΑΙΤ είδες σε πάρκο
'Ποιον είδες στο πάρκο;'

Το ερωτηματικό *kogo* ως αντικείμενο του ρήματος *widziałeś* μετακινείται από την θέση που δίνεται παρακάτω με παύλα:

- (3) [_{Χαρ}ΣΔΦ Kogo_[+ερωτ] [_{ΣΔ}[+ερωτ, ΑΔΠ] [_{ΚλΦ} widziałeś ____ w parku]]]?

Μέσα από μία συμπληρωματική πρόταση όμως, η μετακίνηση ερωτηματικού δεν είναι εφικτή, εκτός και αν γίνεται κάτω από ειδικές συνθήκες. Επικεντρώνομαι σε αυτό το θέμα στα δεδομένα με τις πολλαπλές ερωτήσεις παρακάτω.

2.2 Η σχέση μεταξύ των ερωτηματικών και των αόριστων στοιχείων στα πολωνικά

Σύμφωνα με τον Rothstein (1993: 704), ένας τρόπος σχηματισμού των αόριστων αντωνυμιών στα πολωνικά είναι η προσθήκη ενός τελικού *-ś* στις ερωτηματικές αντωνυμίες:

	Ερωτηματικές	Αόριστες
Πρόσωπο	kto	ktoś
Πράγμα	co	coś
Τόπος	gdzie	gdzieś
Χρόνος	kiedy	kiedyś
Τρόπος	jak	jakos

Πίνακας 1: Ερωτηματικές και αόριστες αντωνυμίες στο αντωνυμικό σύστημα της πολωνικής

Παρατηρούμε ότι η μορφολογική σχέση ανάμεσα στα δύο είδη αντωνυμιών είναι ιδιαίτερα στενή. Οι ερωτηματικές αντωνυμίες αποτελούν τη βάση για τον σχηματισμό των αντίστοιχων αόριστων με την προσθήκη του *-ś*. Ενδεικτικά, η αόριστη αντωνυμία *ktoś* (κάποιος) έχει δημιουργηθεί από την ερωτηματική αντωνυμία *kto* (ποιος) και το τελικό *-ś*. Η παρατήρηση αυτή αξιοποιείται παρακάτω στην ανάλυση.

3. Οι πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών

Τα δεδομένα για τις πολλαπλές ερωτήσεις αφορούν την κατανομή και την ερμηνεία τους. Για την εξέταση της κατανομής βασίζομαι κυρίως στα κριτήρια της Rudin (1988).

3.1 Δεδομένα που αφορούν την κατανομή

(i) Δυνατότητα μετακίνησης ερωτηματικών φράσεων από το εσωτερικό μίας δευτερεύουσας πρότασης:

Η Rudin (1988) αναφέρει ότι η πολλαπλή εξαγωγή ερωτηματικών από μία συμπληρωματική πρόταση δεν είναι δυνατή στα πολωνικά. Βέβαια, πρόκειται για μία γλώσσα όπου ακόμη και η μετακίνηση ενός ερωτηματικού από το εσωτερικό παρεμφατικής πρότασης γίνεται υπό ειδικές συνθήκες.

Όπως έχει παρατηρηθεί στη βιβλιογραφία (Rudin 1988: 454· Rothstein 1993· Turek 2012: 173-174) οι συνθήκες αυτές περιλαμβάνουν: δυνατότητα μετακίνησης του ερωτηματικού όταν η παρεμφατική πρόταση από την οποία γίνεται η μετακίνηση είναι σε υποτακτική· εισάγεται δηλαδή με τον ΣΔ *żeby* (βλ. ‘να’). Συγχρόνως, πρέπει να ισχύει ότι το ερωτηματικό που εξάγεται δεν αποτελεί το υποκείμενο της παρεμφατικής πρότασης, εκτός και αν απουσιάζει το υποκείμενο της κύριας. Επιπλέον, υπάρχει μετακίνηση και όταν η παρεμφατική πρόταση βρίσκεται σε οριστική και εισάγεται με τον ΣΔ *że* (ότι), αρκεί το ρήμα της κύριας πρότασης να είναι *ρήμα-γέφυρα* (BRIDGE verb).

Παραδίδω ενδεικτικά παραδείγματα για μία από τις παραπάνω περιπτώσεις. Στο (4) το ερωτηματικό *co* αποτελεί το αντικείμενο του κατηγορήματος *kupił* της συμπληρωματικής πρότασης που εισάγεται με το *żeby*. Έτσι, επιτρέπεται η μετακίνησή του στην αρχή της κύριας:

- (4) [Χ_{αφ}ΣΔΦ Co [ΣΔ [κλφ Maria chce, [ΣΔΦ że-by [κλφ Piotr kupił]]]]]?
(προσαρμοσμένο από Orszulak 2016: 18 (58))
τι.ΔΙΤ Μαρία.ΟΝΟΜ θέλει, ότι.ΣΔ-θα.ΥΠΟΘ/ΥΠΟΤ Πέτρος.ΟΝΟΜ αγοράσει
‘Τι θέλει η Μαρία να αγοράσει ο Πέτρος;’

Στην περίπτωση ύπαρξης του ίδιου περιβάλλοντος με το *żeby*, η μετακίνηση και των δύο ερωτηματικών *co* και *komu* που αποτελούν τα αντικείμενα του *kupił* οδηγεί σε αντιγραμματικότητα:

- (5) *Co komu Maria chce, żeby Janek kupił?
 (προσαρμοσμένο από Rudin 1988: 454 (12b))
 τι.ΑΙΤ ποιος.ΔΟΤ Μαρία.ΟΝΟΜ θέλει, να.ΣΔ Janek.ΟΝΟΜ αγοράσει
 ‘Τι θέλει η Μαρία να αγοράσει ο Janek για ποιον;’

Συνεπώς, η πολλαπλή μετακίνηση ερωτηματικών από μία συμπληρωματική πρόταση δεν αποτελεί χαρακτηριστικό της πολωνικής, ακόμη και αν αυτή επιχειρείται μέσα από ειδικά συντακτικά περιβάλλοντα.

(ii) Δυνατότητα παρεμβολής κλιτικών στοιχείων:

Η Rudin (1988: 464-465) ερευνά επίσης τη συνεμφάνιση κλιτικών στοιχείων και ερωτηματικών φράσεων. Κατά την πρόταξη των ερωτηματικών στα πολωνικά, ένα κλιτικό βρίσκεται είτε ακριβώς πριν το ρήμα (δυνατότητα *πρόκλισης*), είτε ανάμεσα στα δύο πρώτα προταγμένα ερωτηματικά.

Στην δεύτερη περίπτωση, αυτό σηματοδοτεί τη θέση του κλιτικού στη δεύτερη δομική θέση της πρότασης (*clause-second position*) και έτσι έπεται του πρώτου συστατικού. Άρα, το πρώτο συστατικό των σχηματισμών αυτών είναι μόνη της η πρώτη προταγμένη ερωτηματική φράση. Για παράδειγμα στο (6), όπου το στοιχείο *by* βρίσκεται ανάμεσα στα *kogo* και *czego*, το *kogo* αποτελεί από μόνο του συστατικό:

- (6) Kogo by czego Ewa nauczyła? (προσαρμοσμένο από
 Turek 2012: 130 (43))
 ποιος.ΑΙΤ θα.ΥΠΟΘ/ΥΠΟΤ τι.ΓΕΝ Εύα.ΟΝΟΜ διδάξει/μάθει
 ‘Ποιον θα μπορούσε να διδάξει τι η Εύα;’

Συμπερασματικά, το πρώτο ερωτηματικό των πολλαπλών ερωτήσεων της πολωνικής αποτελεί συστατικό και βρίσκεται σε διαφορετική θέση από τα υπόλοιπα.

(iii) Εξέταση της σειράς εμφάνισης των προταγμένων ερωτηματικών φράσεων:

Ένα ακόμη κριτήριο εξέτασης των ερωτηματικών είναι η σειρά εμφάνισής τους. Στη βιβλιογραφία γίνεται λόγος για ύπαρξη ή μη ‘αποτελεσμάτων υπεροχής’ (*superiority effects*). Ειδικά για τα πολωνικά, οι Rudin (1988: 474)· Bošković (2002)· Turek (2012:

218-225) αναφέρονται σε απουσία ‘υπεροχής’, καθώς τα προταγμένα ερωτηματικά εμφανίζονται με οποιαδήποτε σειρά. Ωστόσο, οι Markova et al. (2009) δίνουν μια διαφορετική εικόνα, αυτή της παρουσίας ‘υπεροχής’ εξαιτίας της αυστηρής σειράς που εντοπίζουν για το πρώτο ερωτηματικό. Οι περιπτώσεις που κυρίως αναφέρουν είναι ότι ένα Υποκειμένο προηγείται ενός Αντικειμένου και ένα Άμεσο Αντικείμενο προηγείται ενός Έμμεσου Αντικειμένου.

Για το συγκεκριμένο ζήτημα εξέτασα αρκετά δεδομένα, έπειτα από επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές της πολωνικής. Τα δεδομένα μου περιλαμβάνουν διπλές ερωτήσεις όπου τα ερωτηματικά αποτελούν το Υποκείμενο και το Αντικείμενο, διπλές ερωτήσεις όπου αφορούν το Άμεσο και Έμμεσο Αντικείμενο, αλλά και τριπλές ερωτήσεις με τα ερωτηματικά να είναι το Υποκείμενο, το Άμεσο και Έμμεσο Αντικείμενο της πρότασης. Από την εξέτάσή τους εντόπισα ότι η σειρά εμφάνισης των ερωτηματικών στις πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών είναι ελεύθερη. Αθροιστικά, αυτό που προέκυψε μόνο είναι μία σειρά προτίμησης από τους ομιλητές του τύπου Y>AA>EA, η οποία αποτυπώνεται στην παρακάτω τριπλή ερώτηση:

- (7) *Kto co komu czyta?*
ποιος.ΟΝΟΜ τι.ΑΙΤ ποιος.ΔΟΤ διαβάζει
‘Ποιος διαβάζει τι σε ποιον;’

Στο (7) λοιπόν η σειρά προτίμησης των ομιλητών είναι Y(kto)>AA(co)>EA(komu), χωρίς βέβαια μια διαφορετική σειρά εμφάνισης να οδηγεί σε αντιγραμματικότητα.

Ενδιαφέρον παρουσίασαν τα δεδομένα με τη συνεμφάνιση ενός Υποκειμένου και ενός Αντικειμένου όταν αυτό δηλώνει κάτι *άψυχο* (inanimate). Τότε, η σειρά διαφέρει από ομιλητή σε ομιλητή, και σε αντιδιαστολή με την σειρά που παρέθεσα, επιλέγεται εξίσου και η προήγηση του Αντικειμένου. Αυτό φαίνεται στο (8) με την πρόταξη του *άψυχου* Αντικειμένου *co* έναντι του Υποκειμένου *kto*:

- (8) *Co kto kocha?*
τι.ΑΙΤ ποιος.ΟΝΟΜ αγαπάει
‘Ποιος αγαπάει τι;’

Το αποτέλεσμα αυτό έχει ήδη προκύψει από την πειραματική μελέτη του Meyer (2004),

όπως παραθέτει και η Turek (2012: 220-222). Για τον Meyer (2004) στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει *γραμματική* (grammatical) ‘υπεροχή’ αλλά *ερμηνευτική* (interpretational). Σε αντίθεση με την *γραμματική* όπου θα μιλούσαμε για αντιγραμματικά αποτελέσματα, η *ερμηνευτική* ‘υπεροχή’ αφορά την αποδεκτότητα. Συγκεκριμένα εδώ, η αποδεκτότητα σχετίζεται με το εάν μέσω των ερωτηματικών δηλώνεται κάτι *έμψυχο* ή *άψυχο*.

Έτσι, υποστηρίζει ότι όταν υπάρχει ταύτιση ως προς αυτό που δηλώνουν τα ερωτηματικά, τίθεται ένας περιορισμός και η σειρά εμφάνισής τους είναι περισσότερο καθορισμένη. Δηλαδή, όταν και το Υποκείμενο και το Αντικείμενο είναι *έμψυχα* τότε προηγείται το *έμψυχο* Υποκείμενο. Όταν όμως διαφοροποιούνται, με το Αντικείμενο να είναι *άψυχο* τότε μπορεί να προηγείται οποιοδήποτε από αυτά.

Μάλιστα, κάτι παρόμοιο που βασίζεται σε *πραγματολογικούς* παράγοντες εντοπίζει και η Chernova (2014: 83-86) για τα ρώσικα. Η απουσία συγκεκριμένης σειράς προκύπτει κυρίως όταν οι ερωτήσεις εκφωνούνται σε ένα συγκεκριμένο συνομιλιακό πλαίσιο. Από την άλλη, μία πιο καθορισμένη σειρά που θυμίζει ‘υπεροχή’ (superiority obeying questions) εμφανίζεται όταν οι πολλαπλές ερωτήσεις των ρωσικών εκφωνούνται από το *πουθενά* (‘out of the blue’).

Συμπερασματικά, η σειρά εμφάνισης στις πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών είναι πάντοτε γραμματική. Ωστόσο, προτιμάται συνήθως η σειρά: Υ>ΑΑ>ΕΑ, καθώς και η προήγηση ενός *άψυχου* Αντικειμένου έναντι ενός Υποκειμένου.

(iv) Συμπληρωματικά δεδομένα που αφορούν την κατανομή:

Παραθέτω και κάποια δεδομένα, επίσης της Rudin (1988), για την συνύπαρξη μίας ερωτηματικής φράσης με έναν ΣΔ καθώς και με μία αναφορική αντωνυμία. Τα παραδείγματα (9) και (10) αφορούν τη συνεμφάνιση των ερωτηματικών *kto* και *kogo* με τον δηλωτικό ΣΔ *že* και την αναφορική αντωνυμία *który* αντίστοιχα:

- (9) Maria powiedziała, że kto odwiedza Janka? (από Lasnik & Saito 1984 όπως παραδίδεται στη Rudin 1988: 471 (52))
Μαρία.ΟΝΟΜ είπε, ότι.ΣΔ ποιος.ΟΝΟΜ επισκέπτεται Janek.ΑΙΤ
‘Ποιος είπε η Μαρία ότι επισκέπτεται τον Janek;’

- (10) Spotkałeś mężczyznę, który kogo zabił? (από Lasnik & Saito 1984 όπως παραδίδεται στη Rudin 1988: 471 (51))
 συνάντησες άντρα.ΑΙΤ, οποίος.ΟΝΟΜ ποιος.ΑΙΤ σκότωσε
 ‘*Ποιον συνάντησες τον άντρα ο οποίος σκότωσε;’

Και στις δύο περιπτώσεις τα ερωτηματικά έπονται του ΣΔ και της αναφορικής αντωνυμίας, καταλαμβάνοντας έτσι μία χαμηλότερη δομική θέση από αυτά.

3.2 Δεδομένα που αφορούν την ερμηνεία

Η σημασία γνήσιας ερώτησης ‘από το πουθενά’ (out of the blue) για τις πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών επιτυγχάνεται με την πρόταξη όλων των ερωτηματικών (Rudin 1988: 497). Ένα ακόμη όμως, βασικό θέμα της ερμηνείας των πολλαπλών ερωτήσεων γενικότερα, είναι οι *αναγνώσεις* (readings) τους, δηλαδή η *ανάγνωση μοναδικού ζεύγους* (single pair reading) και η *ανάγνωση λίστας ζευγών* (pair list reading) (Bošković 2002: 357-359). Στα πολωνικά εντοπίζουμε και τις δύο *αναγνώσεις* (βλ. και Markova et al. 2009: 11). Παραθέτω ένα παράδειγμα πολλαπλής ερώτησης στο (11) και από μία πιθανή απάντηση για κάθε είδος *ανάγνωσης* στα (12) και (13):

- (11) Kto co znalazł?
 ποιος.ΟΝΟΜ τι.ΑΙΤ βρήκε
 ‘Ποιος βρήκε τι;’
- (12) Mama znalazła guziki. (ανάγνωση μοναδικού ζεύγους)
 μαμά.ΟΝΟΜ βρήκε κουμπιά.ΑΙΤ
 ‘Η μαμά βρήκε τα κουμπιά.’
- (13) Mama znalazła guziki, a tato (znalazł) nici. (ανάγνωση λίστας ζευγών)
 μαμά.ΟΝΟΜ βρήκε κουμπιά.ΑΙΤ και μπαμπάς.ΟΝΟΜ (βρήκε) κλωστές.ΑΙΤ
 ‘Η μαμά βρήκε τα κουμπιά και ο μπαμπάς (βρήκε) τις κλωστές.’

Στην *ανάγνωση μοναδικού ζεύγους* στο (12) ως απάντηση στο ερωτηματικό *kto* δίνεται

το στοιχείο *mama* και ως απάντηση στο *co* το στοιχείο *guziki*. Στην *ανάγνωση λίστας ζευγών* στο (13) κάθε ερωτηματικό αντικαθίσταται από δύο στοιχεία (λίστα). Τα *mama* και *tato* χρησιμοποιούνται ως απάντηση στο *kto* και τα *guziki* και *nici* στο *co*.

Συγκεντρωτικά, τα δεδομένα που παρέθεσα σχηματίζουν ένα συγκεκριμένο εμπειρικό μοτίβο. Σχετικά με την κατανομή, φάνηκε ότι η πολλαπλή μετακίνηση ερωτηματικών από το εσωτερικό συμπληρωματικής πρότασης δεν είναι δυνατή. Ακόμα και μέσα από τα περιβάλλοντα που επιτρέπεται η μετακίνηση, αυτή αφορά μόνο μία ερωτηματική φράση. Για τις πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών αυτό σημαίνει ότι οι ερωτηματικές φράσεις δεν αποτελούν όλες μαζί συστατικό.

Αντιθέτως, η πρώτη προταγμένη ερωτηματική φράση αποτελεί ένα ξεχωριστό συστατικό, όπως δείχνουν τα δεδομένα με την παρεμβολή κλιτικών, που βρίσκονται στη δεύτερη δομική θέση. Συνεπώς, το πρώτο ερωτηματικό κατέχει διαφορετική και δομικά υψηλότερη θέση από τα άλλα. Τα υπόλοιπα ερωτηματικά μπορούν να βρίσκονται δομικά χαμηλότερα, εάν λάβουμε υπόψη μας ότι έπονται στοιχείων όπως ενός ΣΔ ή μίας αναφορικής αντωνυμίας.

Επιπλέον, όπως δείξαμε η σειρά εμφάνισης των ερωτηματικών είναι ελεύθερη, με μία όμως βασική σειρά προτίμησης της μορφής: $Y > AA > EA$. Για την μορφολογική σχέση των ερωτηματικών στοιχείων με τα αόριστα, έδειξα ότι αυτή είναι ιδιαίτερα στενή καθώς οι ερωτηματικές αντωνυμίες συμμετέχουν στον σχηματισμό των αντίστοιχων αόριστων.

Τέλος, σχετικά με την ερμηνεία, εκτός από την υποχρεωτική πρόταξη όλων των ερωτηματικών για τη σημασία γνήσιας ερώτησης, αυτό που προκύπτει είναι ότι στις πολλαπλές ερωτήσεις των πολωνικών είναι διαθέσιμη τόσο η *ανάγνωση μοναδικού ζεύγους*, όσο και η *ανάγνωση λίστας ζευγών*.

4. Ανάλυση

Στο κομμάτι της ανάλυσης, αναφέρομαι σύντομα σε σημαντικές αναλύσεις τις οποίες όμως απορρίπτω για τα πολωνικά. Στη συνέχεια, κάνοντας κάποιες υποθέσεις και ενσωματώνοντας επιμέρους στοιχεία αναλύσεων στο πλαίσιο της χαρτογραφικής έρευνας καταλήγω στην ανάλυση που ερμηνεύει τα δεδομένα μου.

4.1 Προηγούμενες αναλύσεις

Το φαινόμενο της πολλαπλής πρόταξης μελετάται στο κομβικό άρθρο της Rudin (1988), όπου παρατίθεται η διάκριση μεταξύ των (+MFS) (Multiply-Filled SpecCP) και των (-MFS) γλωσσών. Η διάκριση αυτή βασίζεται στην παράμετρο που αφορά τη δυνατότητα να υπάρχουν πολλά στοιχεία σε έναν *Χαρακτηριστή*, συγκεκριμένα εδώ στον ΧαρΣΔΦ (Rudin σ. 478). Έτσι, στις (+MFS) γλώσσες η τιμή της παραμέτρου είναι θετική, ενώ στις (-MFS) γλώσσες αρνητική.

Στην ομάδα των (+MFS) γλωσσών όπου ανήκουν τα βουλγαρικά και τα ρουμανικά, όλες οι ερωτηματικές φράσεις βρίσκονται στον ΣΔ/ΧαρΣΔΦ και σχηματίζουν μαζί ένα μεγάλο συστατικό. Από την άλλη, τα πολωνικά όπως τα σερβο-κροατικά και τα τσέχικα ανήκουν στις (-MFS) γλώσσες, όπου μόνο το ένα/πρώτο ερωτηματικό βρίσκεται στην αρχή της πρότασης σε θέση ΧαρΣΔΦ. Τα υπόλοιπα ερωτηματικά ακολουθούν σε διαφορετική και χαμηλότερη δομική θέση.

Στην ανάλυσή της για τις (-MFS) γλώσσες η Rudin (σ. 485-486) ενστερνίζεται την ανάλυση των Lasnik και Saito (1984), την οποία οι ίδιοι βασίζουν συγκεκριμένα στα πολωνικά. Προτείνεται λοιπόν ότι το πρώτο ερωτηματικό είναι στον ΧαρΣΔΦ, ενώ τα υπόλοιπα προσαρτώνται στην ΚλΦ. Για την Rudin και τα υπόλοιπα ερωτηματικά μετακινούνται από την ΚλΦ στον ΧαρΣΔΦ στο επίπεδο της Λογικής Μορφής.

Αν και η μέλετή της έθεσε τις βάσεις για το φαινόμενο της πολλαπλής πρόταξης, δεν είναι η ανάλυση για τις (-MFS) γλώσσες που υιοθετεί, αυτή που αποδέχομαι για τα πολωνικά δεδομένα. Η βασικότερη αιτία είναι το θεωρητικό πλαίσιο που χρησιμοποιείται. Για την Woods (2012: 69), η συμβολή του άρθρου της Rudin είναι αδιαμφισβήτητα αναγνωρίσιμη, η ένταξη της ανάλυσής της όμως στο πλαίσιο της *Θεωρίας της Κυβέρνησης και Αναφορικής Δέσμευσης* συγχρονικά αποτελεί ένα ζήτημα. Δεδομένης της εξέλιξης του θεωρητικού μοντέλου με την κυριαρχία του Μινιμαλιστικού Προγράμματος, πρέπει να γίνει αναθεώρηση πολλών σημείων της ανάλυσης. Η ύπαρξη ειδικότερα αναλύσεων που βασίζονται στην *Εστίαση* μεταφέρουν το επίκεντρο της έρευνας σε άλλη βάση.

Μία ανάλυση που περιλαμβάνει τον μηχανισμό της *Εστίασης* (Focus) είναι αυτή του Bošković (2002). Αναφέρομαι επιγραμματικά σε αυτά που προτείνει για τα πολωνικά, τα οποία για τον ίδιο συμπεριφέρονται όπως τα ρώσικα. Το σημαντικότερο στοιχείο για την ανάλυσή του είναι η σειρά εμφάνισης των ερωτηματικών. Το ότι στα πολωνικά λοιπόν,

όπως και στα ρώσικα, τα ερωτηματικά εναλλάσσονται ελεύθερα χωρίς να υπάρχει ‘υπεροχή’, σηματοδοτεί ότι δεν υπάρχει ερωτηματική μετακίνηση σε αυτή τη γλώσσα. Έτσι, καμία από τις ερωτηματικές φράσεις δεν βρίσκεται στον ΧαρΣΔΦ καθώς δεν είναι αναγκαία η μετακίνηση για τον έλεγχο του ερωτηματικού χαρακτηριστικού του ΣΔ (βλ. Βοšκονιέ 2002: 355).

Αντιθέτως, οι ερωτηματικές φράσεις βρίσκονται μαζί στην *Εστίαση*, όπου και γίνεται ο έλεγχος του χαρακτηριστικού της εστίασης που φέρουν εγγενώς όλα τα ερωτηματικά. Αυτό είναι εφικτό λόγω της θεώρησης της κεφαλής Εστ(ίαση) ως μίας κεφαλής *Attract all* όπου το χαρακτηριστικό της ελέγχεται πολλαπλώς (Βοšκονιέ 1999· βλ. και Boeckx 2003: 18):

(14) ΕστΦ
 2
 wh ΕστΦ
 2
 wh Εστ΄
 2
 Εστ
 [*Attract-all*]

Ωστόσο, κι αυτή η ανάλυση είναι προβληματική. Ως προς την ερμηνεία ο Βοšκονιέ τοποθετείται υπέρ της ύπαρξης και των δύο *αναγνώσεων*, λόγω της απουσίας κάποιας ερωτηματικής φράσης στον ΧαρΣΔΦ που θα προϋπέθετε την *ανάγνωση λίστας ζευγών* ως την μοναδική. Παρόλο που στα δεδομένα ερμηνείας έχω εντοπίσει και τα δύο είδη *αναγνώσεων*, τα δεδομένα με την παρεμβολή κλιτικών φανερώνουν ότι τα ερωτηματικά δεν βρίσκονται μαζί στην ίδια κεφαλή, αυτή της *Εστίασης*. Συνεπώς, δεν μπορεί να ισχύει αυτή η εικόνα που παραθέτει ο Βοšκονιέ για τα πολωνικά. Αντιθέτως, στα πολωνικά το ένα/πρώτο ερωτηματικό βρίσκεται σε διαφορετική και δομικά υψηλότερη θέση από τα υπόλοιπα· έτσι, ταυτοχρόνως, η παρουσία και των δύο *αναγνώσεων* δεν μπορεί να εξασφαλίζεται μέσω της παρουσίας όλων των ερωτηματικών στην *Εστίαση*.

Έχω προσπαθήσει επίσης να εφαρμόσω στα πολωνικά την ανάλυση της Woods (2012) για τα τσέχικα. Το εγχείρημα αυτής της εξέτασης έγινε λόγω βασικών ομοιοτήτων ανάμεσα στις δύο γλώσσες. Σύντομα αναφέρω ότι η Woods περιλαμβάνει την διαδικασία της ‘ανακατάταξης’ (scrambling) των ερωτηματικών, η οποία υποκινείται από την *Εστίαση* και έχει ως κατάληξη την προσάρτησή τους στη ρΦ. Από τον ΧαρρΦ μόνο το πρώτο ερωτηματικό μετακινείται φανερά σε θέση ΧαρΚλΦ και μετέπειτα σε θέση ΧαρΣΔΦ. Μέσω της ‘ανακατάταξης’ κωδικοποιείται η έλλειψη ‘υπεροχής’ στα τσέχικα, και μέσω της *Εστίασης* η υποχρεωτική μετακίνηση των ερωτηματικών στην αρχή της πρότασης.

Ανεξάρτητα από τις ομοιότητες μεταξύ πολωνικών και τσέχικων, δεν επιλέγω την ανάλυση της Woods για την ερμηνεία των δεδομένων μου. Υποστηρίζω ότι η διαδικασία της ‘ανακατάταξης’ δεν είναι απαραίτητη για την πολλαπλή μετακίνηση των ερωτηματικών στα πολωνικά. Σε αναλύσεις όπως του Bošković (2002) προηγουμένως, μέσω μόνο της *Εστίασης* κωδικοποιείται τόσο η υποχρεωτικότητα της μετακίνησης, όσο και ελεύθερη σειρά εμφάνισης, δεδομένης της απουσίας κάποιου ερωτηματικού στον ΧαρΣΔΦ. Παράλληλα, η παρουσία του δεύτερου (και των υπόλοιπων ερωτηματικών) στον ΧαρρΦ δεν συνάδει με την εμφάνιση αυτού πριν το ρήμα, εάν υποθέσουμε ότι στα πολωνικά το ρήμα βρίσκεται στην Κλίση.

Συνεχίζω τώρα με κάποιες υποθέσεις που βασίζω σε στοιχεία επιμέρους αναλύσεων, με τελικό σκοπό την ένταξή τους στις χαρτογραφικές μελέτες.

4.2 Προς μία ανάλυση για τα πολωνικά

Η Roussou (1998) εξετάζοντας τις πολλαπλές ερωτήσεις των αρχαίων ελληνικών καταλήγει στο ότι οι ερωτηματικές φράσεις σε αυτό το σύστημα είναι αόριστα στοιχεία που φέρουν εστίαση. Αναφέρεται στην Cheng (1991) που μελετά τις σλάβικες γλώσσες, και υποστηρίζει ότι για την πολλαπλή πρόταξη των ερωτηματικών είναι απαραίτητη η μορφολογική ομοιότητα μεταξύ ερωτηματικών και αόριστων αντωνυμιών. Συγχρόνως, για την ενεργοποίηση διαφορετικών θέσεων στην αριστερή περιφέρεια, όπου μετακινούνται τα ερωτηματικά, απαιτείται η δυνατότητα εμφάνισης διαφόρων στοιχείων στη δεύτερη δομική θέση της πρότασης (second-position effects).

Τα δύο αυτά προαπαιτούμενα ισχύουν και για τα πολωνικά. Αυτό αποδεικνύεται από τον σχηματισμό των αόριστων αντωνυμιών από τις αντίστοιχες ερωτηματικές, καθώς και

από την παρουσία κλιτικών στη δεύτερη δομική θέση. Επιπρόσθετα, ο Bhat (2000) τονίζει ότι σε γλώσσες όπου στο αντωνυμικό τους σύστημα οι ερωτηματικές και οι αόριστες αντωνυμίες είναι ίδιες μορφολογικά ή έστω συνδέονται παραγωγικά, οι ερωτηματικές αντωνυμίες είναι και αυτές αόριστες και μπορούν να μετακινούνται στην Εστίαση.

Η ανάλυση του Surányi (2006) για τα ουγγρικά στην οποία οι ερωτηματικές αντωνυμίες είναι επίσης αόριστες, και φέρουν ένα ισχυρό ερωτηματικό χαρακτηριστικό (strong [wh] feature) κινείται επίσης στην ίδια κατεύθυνση. Στις απλές ερωτήσεις, η μοναδική ερωτηματική φράση βρίσκεται σε θέση ΧαρΕστΦ, καθώς ο έλεγχος του ερωτηματικού της χαρακτηριστικού γίνεται σε αυτή τη θέση. Παράλληλα, η ερωτηματική φράση φέρει και το χαρακτηριστικό της εστίασης. Στις πολλαπλές ερωτήσεις αρκεί μία μόνο ερωτηματική φράση να είναι εστιασμένη. Για τον Surányi (σ. 296-298) αυτή είναι η προταγμένη ερωτηματική φράση που εμφανίζεται γραμμικά τελευταία.

Με βάση τα παραπάνω οδηγούμαι σε κάποιες βασικές παρατηρήσεις. Οι ερωτηματικές αντωνυμίες στα πολωνικά είναι αόριστες. Στις απλές ερωτήσεις, η ερωτηματική φράση βρίσκεται στον ΧαρΕστΦ. Στις πολλαπλές ερωτήσεις, αρκεί μία μόνο ερωτηματική φράση να βρίσκεται σε αυτή τη θέση· αυτή είναι πιθανώς η τελευταία στη γραμμική σειρά. Στη συνέχεια, επιχειρώ να ενσωματώσω και να επαληθεύσω την ισχύ των υποθέσεων αυτών στο πλαίσιο της χαρτογραφικής έρευνας.

4.3 Μια χαρτογραφική προσέγγιση των πολλαπλών ερωτήσεων

Για την ανάλυση αρχικά των απλών ερωτήσεων, υιοθετώ την χαρτογραφική μελέτη του Orszulak (2011) που εντοπίζει ότι το ερωτηματικό βρίσκεται σε θέση ΧαρΕστΦ, δίνοντας παράλληλα σημαντικές πληροφορίες για την ενεργοποιημένη αριστερή περιφέρεια στα πολωνικά. Έτσι, πριν φτάσω ακόμα στην ανάλυση των πολλαπλών ερωτήσεων, μπορώ να ερμηνεύσω τα δεδομένα με την συνύπαρξη ενός ερωτηματικού με τον δηλωτικό ΣΔ *ze* ή με μία αναφορική αντωνυμία (βλ. Orszulak σ. 102-104).

Στην περίπτωση συνεμφάνισης με τον ΣΔ *ze*, αυτός βρίσκεται στη θέση *Ισχύς* (Force), δεδομένου ότι ακολουθώντας τον Rizzi (1997) είναι μια κεφαλή ΣΔ που δηλώνει το είδος της πρότασης. Στην περίπτωση συνεμφάνισης με την αναφορική αντωνυμία αυτή βρίσκεται σε θέση ΧαρΙσχύςΦ. Ο ΧαρΙσχύςΦ αποτελεί τη θέση των αναφορικών

τελεστών στα ιταλικά (Rizzi 1997: 288-289), και με βάση την Turek (2012: 121) το ίδιο ισχύει και για τα πολωνικά. Συνεπώς, έτσι εξηγείται ότι η ερωτηματική φράση στη θέση του ΧαρΕστΦ, έπεται και των δύο αυτών στοιχείων.

Για την ανάλυση των πολλαπλών ερωτήσεων από μία χαρτογραφική σκοπιά, επικεντρώνομαι στους Markova et al. (2009), καθώς και στην Turek (2012) που υιοθετεί επίσης την διάσπαση του ΣΔ. Οι Markova et al. (2009: 9) προχωρούν στην περαιτέρω διάσπαση της κεφαλής *Ισχύς* σε μία δηλωτική (Force declarative) και μία ερωτηματική κεφαλή (Interrogative (INT)). Στη θέση του *Χαρακτηριστή* της ερωτηματικής κεφαλής, δηλαδή του ΧαρΕρωτΦ (SpecIntP), βρίσκεται η πρώτη προταγμένη ερωτηματική φράση που βρίσκεται δομικά υψηλότερα και ‘προσελκύεται’ πρώτη (Attract closest), καθώς υπακούει σε ‘υπεροχή’. Με βάση την ορολογία του Bošković η κεφαλή Ερωτ είναι μία κεφαλή *Attract-1-wh*.

Οι υπόλοιπες ερωτηματικές φράσεις βρίσκονται στον ΧαρΕστΦ, ο οποίος *Χαρακτηριστής* είναι πολλαπλός. Σύμφωνα πάλι με τον Bošković, η κεφαλή Εστ είναι μία κεφαλή *Attract-all-focus* και έτσι εξηγείται από τους Markova et al. (2009) η απουσία ‘υπεροχής’ μετά το πρώτο ερωτηματικό. Μία σύντομη αναπαράσταση της ανάλυσής τους μπορεί να είναι η εξής:

(15) [ΧαρΕρωτΦ wh1[Ερωτ(Attract-1-wh)[Θέμα[ΧαρΕστΦ wh2 wh3[Εστ(Attract-all-focus)]]]]....

Από την ανάλυσή τους συγκρατώ μερικά στοιχεία αλλά δεν την υιοθετώ ολοκληρωτικά λόγω κάποιων προβληματικών σημείων. Βάσει των δεδομένων μου, η ‘υπεροχή’ δεν χαρακτηρίζει κάποιο από τα ερωτηματικά στα πολωνικά. Ωστόσο, οι ίδιοι εντοπίζουν αυστηρή σειρά εμφάνισης, τουλάχιστον για το πρώτο ερωτηματικό. Υποστηρίζω λοιπόν, ότι η σειρά στην οποία αναφέρονται πρόκειται για τη βασική σειρά προτίμησης που προέκυψε από τα δεδομένα μου, και οι ίδιοι λανθασμένα αποδίδουν σε αντιγραμματικότητα. Οπότε, δεν υιοθετώ την αυστηρή έννοια του *Attract-closest* που προτείνουν και κατά συνέπεια την έννοια του *Attract-1* που θα σχετιζόταν πιο άμεσα με αυτή την διαδικασία.

Το βασικότερο που συγκρατώ είναι ότι τα ερωτηματικά καταλαμβάνουν διαφορετικές θέσεις της αριστερής περιφέρειας. Αποδεικτικό λοιπόν για αυτή τη θεώρηση είναι τα δεδομένα με την παρεμβολή κλιτικών, και όχι η προσέλκυση της κοντινότερης ερωτηματικής φράσης λόγω ‘υπεροχής’. Η χαμηλότερη κεφαλή στην οποία βρίσκεται η

δεύτερη (και οι υπόλοιπες ερωτηματικές φράσεις) είναι αυτή της *Εστίασης*, όπως δείχνουν τα δεδομένα μας. Για την κεφαλή αυτή δεν περιλαμβάνω την έννοια του *Attract-all*, καθώς απορρίπτω την παρουσία ενός πολλαπλού *Χαρακτηριστή* στην *Εστίαση*.

Ένας πολλαπλός *Χαρακτηριστής* θα ενίσχυε την προσέλκυση όλων των υπόλοιπων ερωτηματικών που θα είχε ως αποτέλεσμα τον πολλαπλό έλεγχο του χαρακτηριστικού της εστίασης. Έχω υποθέσει όμως ότι αρκεί η εστίαση μόνο ενός ερωτηματικού που βρίσκεται σε αυτή τη θέση. Παράλληλα, η απόρριψή του γίνεται κυρίως για θεωρητικούς λόγους, δηλαδή της μη αποδοχής των πολλαπλών *Χαρακτηριστών* στο πεδίο της χαρτογραφικής έρευνας (Rizzi & Cinque 2016: 156· Rizzi & Bocci 2017: 19). Τέλος, εάν η υψηλότερη κεφαλή είναι αυτή που προτείνουν οι Markova et al. (2009) μένει να διευκρινιστεί.

Η τοποθέτηση της πρώτης ερωτηματικής φράσης στον ΧαρΕρωτΦ, όπου και επιτελείται ο έλεγχος του ερωτηματικού χαρακτηριστικού, προτείνεται και από την Turek (2012). Στην ανάλυσή της δεν περιλαμβάνει την κεφαλή *Εστίαση*, καθώς θεωρεί ότι δεν υπάρχει ταύτιση μεταξύ ερωτηματικής μετακίνησης και μετακίνησης που υποκινείται από την *Εστίαση*. Υποστηρίζει ακόμα ότι η θέση της δεύτερης ερωτηματικής φράσης μπορεί να διαφέρει και να βρίσκεται είτε στο άκρο της ρΦ είτε σε θέση ΧαρΘέμαΦ. Αυτό εξαρτάται από το εάν κάθε φορά προηγείται ή έπεται του Υποκειμένου (Turek 2012: 46-47, 125):

(16) Co Ewa komu obiecała? (προσαρμοσμένο από Turek 2012: 125 (34a))

τι.αιτ Εύα.ονομ ποιος.δοτ υποσχέθηκε

‘Τι υποσχέθηκε σε ποιον η Εύα;’

Στο (16) η θέση του δεύτερου ερωτηματικού *komu* που έπεται του υποκειμένου *Ewa* είναι στο άκρο της ρΦ. Από την άλλη, η περίπτωση πρόταξης και του δεύτερου ερωτηματικού επιτυγχάνεται μέσω της προαιρετικής μετακίνησης αυτού σε θέση ΧαρΘέμαΦ. Έτσι, δικαιολογείται μάλιστα και η ελεύθερη σειρά εμφάνισης των ερωτηματικών στα πολωνικά (Turek σ. 198-199).

Η ανάλυση της Turek δεν επιλέγεται επίσης για την ερμηνεία των δεδομένων μου. Πρωτίστως, δεν είμαι σύμφωνη με την γραμματικότητα των αμφιλεγόμενων σχηματισμών στο (16) που χρησιμοποιεί ως τεκμήριο για τη θέση του δεύτερου

ερωτηματικού. Τέτοιου είδους δεδομένα κρίνονται από την Wachowicz (1974) ως αντιγραμματικά, γεγονός που αναγνωρίζει και η ίδια η Turek (2012: 62). Παράλληλα, η επιλογή της να ξεκινήσει την ανάλυση από την ερμηνεία αυτών των δεδομένων, συνεπάγεται την υιοθέτηση αυτού του τρόπου σχηματισμού, με την τοποθέτηση του δεύτερου ερωτηματικού χαμηλότερα στη δομή χωρίς να είναι απαραίτητη η πρόταξή του, ως τον κυρίαρχο. Αντιθέτως, ο πρωτοτυπικός τρόπος σχηματισμού των πολλαπλών ερωτήσεων στα πολωνικά είναι η πολλαπλή πρόταξη των ερωτηματικών.

Με βάση τα παραπάνω, καταλήγω στην τελική ανάλυση για τις πολλαπλές ερωτήσεις στα πολωνικά. Υποστηρίζω ότι η πρώτη ερωτηματική φράση βρίσκεται σε θέση ΧαριΣχύςΦ, υποθέτοντας ταυτόχρονα ότι δεν υπάρχει λόγος για την περαιτέρω διάσπαση της *Ισχύς*. Η δεύτερη ή και οι υπόλοιπες ερωτηματικές φράσεις ακολουθούν στην κεφαλή της *Εστίασης*, ο χαρακτηριστής της οποίας δεν είναι πολλαπλός. Στο (17) παραθέτω μία διπλή ερώτηση και στο (18) την σχηματική αναπαράσταση αυτής:

(17) Kto kogo podziwia?
 ποιος.ΟΝΟΜ ποιος.ΑΙΤ θαυμάζει
 ‘Ποιος θαυμάζει ποιον;’

(18) [ΧαριΣχύςΦkto[Ισχύς[ΧαρΕστΦkogo[+ερωτ,+εστ][Εστ[+ερωτ,+εστ][ΚλΦ kto podziwia kogo]]]]]

Υπενθυμίζω ότι στις απλές ερωτήσεις των πολωνικών η ερωτηματική φράση βρίσκεται σε θέση ΧαριΕστΦ. Στις πολλαπλές ερωτήσεις αρκεί μία ερωτηματική φράση να βρίσκεται στην *Εστίαση*, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη θεώρηση των ερωτηματικών αντωνυμιών ως αόριστων. Αυτή είναι η ερωτηματική φράση που εμφανίζεται γραμμικά τελευταία. Στο (18) η ερωτηματική φράση που φέρει το ερωτηματικό χαρακτηριστικό αλλά και το χαρακτηριστικό της εστίασης είναι το *kogo* (αντικείμενο του *podziwia*). Έτσι, βρίσκεται στον ΧαριΕστΦ συμφωνώντας με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά της κεφαλής Εστ. Η πρώτη ερωτηματική φράση *kto* (υποκείμενο του *podziwia*) έχει προταχθεί σε θέση ΧαριΣχύςΦ, φέροντας μόνο το ερωτηματικό χαρακτηριστικό.

Για την τριπλή ερώτηση στο (19), την οποία επαναλαμβάνω από το (7), παραθέτω την σχηματική της αναπαράσταση στο (20):

(19) *Kto* *co* *komu* *czyta*?

ποιος.ΟΝΟΜ ΤΙ.ΑΙΤ ποιος.ΔΟΤ διαβάζει

‘Ποιος διαβάζει τι σε ποιον;’

(20) [_{Χαρ}ΙσχύςΦ_κto[_Ισχύς[_ΕστΦ_{κο}[_{Χαρ}ΕστΦ_{κο}mu[₊ερωτ,₊εστ][_Εστ[₊ερωτ,₊εστ][_ΚλΦ ~~κ~~to *czyta* ~~ε~~
~~κο~~mu]]]]]]]

Η ανάλυση είναι ίδια με προηγουμένως. Το τελευταίο ερωτηματικό (*komu*) βρίσκεται στον *ΧαρΕστΦ* και φέρει τόσο το ερωτηματικό χαρακτηριστικό, όσο και αυτό της εστίασης. Η τελική θέση του πρώτου ερωτηματικού (*kto*) είναι αυτή του *ΧαρΙσχύςΦ*. Η μόνη διαφορά είναι η παρουσία και ενός άλλου ερωτηματικού (του *co*), το οποίο προσαρτάται από τα αριστερά στην ήδη σχηματισμένη *ΕστΦ* που έχει δημιουργηθεί έπειτα από την μετακίνηση του *komu* στον *Χαρακτηριστή* της. Η ερωτηματική φράση *co* δεν φέρει το χαρακτηριστικό της εστίασης καθώς αρκεί το ότι είναι εστιασμένη η ερωτηματική φράση *komu*.

Ωστόσο, η τελική μου ανάλυση σε αυτό το στάδιο περιλαμβάνει ορισμένα προβληματικά σημεία που θα χρειαστεί να μελετηθούν σε μία περαιτέρω έρευνα. Το πρώτο αφορά την εύρεση τρόπου για την σωστή αποτύπωση στο θεωρητικό μοντέλο της παρουσίας παραπάνω του ενός ερωτηματικού στην *Εστίαση*, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται στην ανάλυση ένας πολλαπλός *Χαρακτηριστής*. Το δεύτερο σχετίζεται με την αδυναμία επεξήγησης της σειράς μετακίνησης των ερωτηματικών, χωρίς την υιοθέτηση της αυστηρής έννοιας της ‘προσέλκυσης’ του κοντινότερου ερωτηματικού. Κάτι το οποίο όμως φαίνεται κατά κάποιον τρόπο να ισχύει, αν λάβουμε υπόψη τη συγκεκριμένη σειρά προτίμησης. Ταυτόχρονα όμως, πρέπει να κωδικοποιηθεί η δυνατότητα παραβίασης αυτής της σειράς, χωρίς να υπάρχει αντιγραμματικότητα, γεγονός που εξαρχής με οδήγησε στο να μην κάνω λόγο για αυστηρή ‘υπεροχή’.

Στρέφω τώρα το ενδιαφέρον μου στο εάν επιτυγχάνεται η ερμηνεία του εμπειρικού μοτίβου μέσω της ανάλυσης στην οποία κατέληξα. Αρχικά λοιπόν, η τοποθέτηση των ερωτηματικών σε διαφορετικές κεφαλές είναι σύμφωνη με την μη θεώρησή τους ως ένα συστατικό, όπως προέκυψε από την αδυναμία πολλαπλής μετακίνησης από το εσωτερικό συμπληρωματικής πρότασης.

Η παρεμβολή κλιτικών είναι εφικτή καθώς η πρώτη ερωτηματική φράση που αποτελεί μόνη της συστατικό, τοποθετείται στον *ΧαρΙσχύςΦ*, ενώ η δεύτερη στη θέση του

ΧαρΕστΦ. Το ότι ένα ερωτηματικό εντοπίζεται στη χαμηλότερη κεφαλή της Εστίασης φαίνεται και από τα δεδομένα συνεμφάνισης με τον δηλωτικό ΣΔ *ζε* ο οποίος βρίσκεται στην *Ισχύ*, καθώς και με μία αναφορική αντωνυμία στην θέση του ΧαρΙσχύςΦ.

Η συσχέτιση των ερωτηματικών με την *Εστίαση*, ενισχύεται περισσότερο από την μορφολογική σχέση μεταξύ των ερωτηματικών και αόριστων αντωνυμιών και την τελική θεώρησή τους ως αόριστων. Η σειρά προτίμησης $Y > AA > EA$ και η προήγηση ενός *άψυχου* Αντικειμένου ενός Υποκειμένου, δεν έθεσε κάποιον συντακτικό περιορισμό.

Τέλος, ενώ η ανάλυση έδωσε απαντήσεις για την κατανομή των ερωτηματικών, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο και για την ερμηνεία. Η σημασία γνήσιας ερώτησης εξασφαλίζεται στην ανάλυσή μου, καθώς όλα τα ερωτηματικά έχουν προταχθεί. Όμως, οι *αναγνώσεις* που επιδέχονται αδυνατούν να ερμηνευτούν από μία μελέτη που εντάσσεται στο πλαίσιο της χαρτογραφικής έρευνας. Το ζήτημα αυτό αφορά συνολικά τις χαρτογραφικές μελέτες οι οποίες αδυνατούν να αξιοποιηθούν σε θέματα ερμηνείας.

Προτείνω ακολουθώντας την Gruet-Skrabalova (2011 όπως αναφέρεται στη Woods 2012: 73-74) για τα τσέχικα, καθώς και την Chernova (2014: 55-56) για τα ρώσικα, να εξεταστεί και για τα πολωνικά αν κάθε είδος *ανάγνωσης* σχετίζεται με προηγούμενη ή μη σύνδεση της ερώτησης με τον λόγο/περικείμενο (D-linked). Παράλληλα, μπορεί να εξεταστεί, εάν η πιθανότητα σύνδεσης με τον λόγο, σχετίζεται με την πιο συγκεκριμένη σειρά εμφάνισης των ερωτηματικών βάσει της σειράς προτίμησης που εντόπισα. Έτσι, μπορεί να προκύψουν ενδιαφέροντα αποτελέσματα για μία ενδεχόμενη συνεξέταση της σειράς εμφάνισης των ερωτηματικών και των *αναγνώσεων* που επιλέγονται κάθε φορά.

5. Ανακεφαλαίωση

Η εξέταση των πολλαπλών ερωτήσεων της πολωνικής υπό το πρίσμα μίας χαρτογραφικής μελέτης εντός του μινιμαλισμού, αποτέλεσε ισχυρό θεωρητικό εργαλείο για τον εντοπισμό της θέσης των ερωτηματικών. Τα δεδομένα κατανομής και ερμηνείας των πολλαπλών ερωτήσεων, όπως και η εξέταση των απλών ερωτήσεων και της μορφολογικής σχέσης μεταξύ των ερωτηματικών και αόριστων αντωνυμιών, με οδήγησαν σε βασικές γενικευμένες παρατηρήσεις. Σύμφωνα με την παρούσα συζήτηση, η διευρυμένη αριστερή περιφέρεια των πολωνικών είναι ενεργοποιημένη για τις δομές των πολλαπλών ερωτήσεων, με την τοποθέτηση των ερωτηματικών σε *Χαρακτηριστές* διαφορετικών κεφαλών. Τα ερωτηματικά στοιχεία των πολωνικών θεωρούνται αόριστα

και σχετίζονται άμεσα με την *Εστίαση*. Τέλος, το κομμάτι των *αναγνώσεων* μένει να συνδυαστεί με κάτι άλλο προκειμένου να μοντελοποιηθεί στο σύστημα, δεδομένης της αδυναμίας της χαρτογραφικής έρευνας να δώσει απαντήσεις σε ζητήματα που άπτονται της ερμηνείας.

Βιβλιογραφία

- Bhat, D. N. S. 2000. The indefinite-interrogative puzzle. *Linguistic Typology* 4: 365-400.
- Boeckx, C. 2003. Symmetries and asymmetries in multiple checking. Στο C. Boeckx & K. Grohmann (επιμ.), *Multiple wh-fronting*. Amsterdam: John Benjamins, 17-26.
- Boeckx, C. & K. Grohmann (επιμ.). 2003. *Multiple wh-fronting*. Amsterdam: John Benjamins.
- Bošković, Ž. 1999. On multiple feature checking: Multiple wh-fronting and multiple head movement. Στο S. D. Epstein & N. Hornstein (επιμ.), *Working minimalism*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 159-187.
- Bošković, Ž. 2002. On Multiple Wh-Fronting. *Linguistic Inquiry* 33(3): 351-383.
- Cheng, L. 1991. On the typology of wh-questions. Doctoral dissertation, MIT.
- Chernova, E. 2014. The syntax of wh-movement in multiple (true and echo) questions: a Q-particle approach. Doctoral dissertation, Universitat de Girona.
- Gruet-Skrabalova, H. 2011. Interrogative strategies in Czech. Available at: http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/59/90/19/PDF/Gruet_Skrabalova_FDSL8.pdf
- Lasnik, H. & M. Saito. 1984. On the Nature of Proper Government. *Linguistic Inquiry* 15: 235-289.
- Markova, A., Gavarró, A. & W. Lewandowski. 2009. Multiple Interrogatives: Bulgarian vs. Polish, Child and Adult. Paper presented at the 19th Colloquium on Generative Grammar (April, Vitoria-Gasteiz).
- Meyer, R. 2004. Superiority Effects in Russian, Polish and Czech: Judgements and Grammar. *Cahiers linguistiques d'Ottawa* 32: 44-65.
- Orszulak, M. 2011. Focus and Wh-Movement in English and Polish: The Cartographic Approach. *Anglica Wratislaviensia* 49: 93-105.
- Orszulak, M. 2016. What does *żeby* introduce? Old and new research questions about the Polish *żeby* complementizer. *Questions and Answers in Linguistics* 3(1): 1-21.

- Rizzi, L. 1997. The Fine Structure of the Left Periphery. Στο L. Haegeman (επιμ.), *Elements of Grammar: A Handbook of Generative Syntax*. Dordrecht: Kluwer, 281-337.
- Rizzi, L. & G. Bocci. 2017. Left periphery of the clause: Primarily illustrated for Italian. *The Wiley Blackwell Companion to Syntax, Second Edition*: 1-30.
- Rizzi, L. & G. Cinque. 2016. Functional Categories and Syntactic Theory. *Annual Review of Linguistics* 2: 139-163.
- Rothstein, R. A. 1993. Polish. Στο B. Comrie & G. G. Corbett (επιμ.), *The Slavonic languages*. London: Routledge, 686-758.
- Roussou, A. 1998. Wh-interrogatives: from Classical Greek to Modern Greek. *Selected papers on theoretical and applied linguistics* 12(1): 109-126.
- Rudin, C. 1988. On multiple questions and multiple wh fronting. *Natural Language and Linguistic Theory* 6: 445-501.
- Surányi, B. 2006. Mechanisms of wh-saturation and interpretation in multiple wh-movement. *Current Studies in Linguistics series* 42: 289-318.
- Turek, M. 2012. Multiple spell-out approach to wh-fronting. Doctoral dissertation, University of York.
- Wachowicz, K. A. 1974. Against the Universality of a Single Wh-Question Movement. *Foundations of Language* 11: 155-166.
- Woods, R. 2012. Thoughts on Multiple Wh-fronting in Czech. *York Papers in Linguistics Series* 2 12: 68-79.